

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

S. Avrel. Avgvstini Confessionvm Libri X

Augustinus, Aurelius

Coloniae, 1646

Liber II. Deplorat annum XVI ætatis suæ, quo domi à scholis feriatuſ, in libidinis barathrum & omnem vitæ licentiam ſe immerſit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10120

LIBER II.

Deplorat annum XVI ætatis suæ,
quo domi à scholis feriatuſ, in li-
bidinis barathrum & omnem vitæ
licentiam ſe immerſit.

CAP. I.

*Amore Dei recogitare incipit impuras vias
adoleſcentiæ ſuæ, & libidinoſos amores.*

1. **R**ecordari volo tranſactas
fœditates meas, & carnales
corruptiones animæ meæ,
non quod eas amem, ſed
ut amem te, Deus meus.
Amore amoris tui facio
iſtud, recolens vias meas nequiſſimas, in
amaritudine recogitationis meæ: ut tu dul-
ceſcas mihi, dulcedo non fallax, dulcedo
felix & ſecura, & a colligens me à diſper-
ſione, in qua fruſtatim diſciſſus ſum, dum
ab uno te averſus, in multa evanui.

2. Exarſi enim aliquando ſatiari in infe-
ris, in adoleſcentia: & ſilveſcere auſus ſum,
variis & umbroſis amoribus, & contabuit
ſpecies mea, & computruï coram oculis
tuis, placens mihi, & placere cupiens oculis
hominum.

NOTÆ.

a *Colligens me à diſperſione*) diſpergit ſe peccator ani-
mum effundendo in creaturas, & cor ſuum ve-
lut fruſtatim diſcindit, dum huic & illi inordi-
nato amore copulari deſiderat; nec tamen in
OMNIBUS

omnibus creaturis tantum boni invenit, quantum in uno Deo.

b *Satiari inferis*) id est rebus infimis, carne & sanguine, longe infra hominis dignitatem positis, relicto bono supremo, quod est Deus.

C A P. II.

Se amoris & concupiscentia aestu abreptum anno XVI ætatis, totas manus dedisse libidini: Deo permittente, nemine coercente.

1. **E**T quid erat, quod me delectabat, nisi amare & amari? Sed non tenebatur modus ab animo usque ad animum, quatenus est a luminosus limes amicitia. Sed exhalabantur nebulae de limosa concupiscentia carnis, & scatebra pubertatis. & obnubilabant atque obfuscabant cor meum, ut non discerneretur serenitas dilectionis, à caligine libidinis. Vtrumque in confuso aestuabat, & rapiebat imbecillem ætatem per abrupta cupiditatum, atque mergabat gurgite flagitiorum. Invaluerat super me ira tua, & nesciebam. Obsurdueram stridore catenæ mortalitatis meæ, poena superbiae animæ meæ, & ibam longius à te, & sinebas; & jactabar, & effundebam, & diffluebam, & ebulliebam per fornicationes meas, & tacebas. O tardum gradum meum! Tacebas tunc, & ego ibam porro longe à te, in plurima, & plura sterilia semina dolorum, superba dejectione & inquieta lassitudine.

2. Quis mihi moderaretur ærumnam meam, & novissimarum rerum fugaces pulchritu-

chritudines in usum verteret, earumque suavitatibus metas præfigeret: ut usque ad conjugale littus exæstuant fluctus ætatis meæ, si tranquillitas in eis non poterat esse, sine procreandorum liberorum contenta, sicut præscribit lex tua Domine: qui formas etiam propaginem mortalitatis nostræ, c potens imponere lenem manum, ad temperamentum spinarum, à paradiso tuo seclusarum? Non enim longe est à nobis omnipotentia tua, etiam cum longe sumus à te. Aut certe d sonitum nubium tuarum vigilantius adverterem: *Tribulationem autem carnis habebunt huiusmodi. Ego autem vobis parco, & Bonum est homini, mulierem non tangere, & Qui sine uxore est, cogitat ea, quæ sunt Dei, quomodo placeat Deo. Qui autem matrimonio junctus est, cogitat ea, quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori.* Has ergo voces exaudirem vigilantior, & e abscessus propter regnum cælorum, felicior expectarem amplexus tuos.

3. Sed efferbui miser, sequens impetum fluxus mei relicto te; & excessi omnia legitima tua, nec evasi flagella tua. Quis enim hoc mortalium? Nam tu semper aderas misericorditer faviens, & amarissimis aspergens offensionibus omnes illicitas jocunditates meas, ut ita quærerem sine offensione jocundari; & ubi hoc possem, non invenirem quicquam, præter te Domine, præter te, *qui singis dolorem in præcepto, & percutis, ut sanes, & occidis nos, ne moriamur abs te. Vbi eram, & quam longe exulabam à deliciis domus tuæ, anno illo sexto decimo ætatis carnis meæ, cum accepit in me luxuria sceptrum, & totas manus ei dedi,*
vesaniæ

1 Cor. 7.

28.

Ibid. 1.

Ibid. 32.

Ibid. 33.

Psa. 93. 29

Deut. 32.

39.

vesaniæ libidinis, licentiosæ per dedecus humanum, illicitæ autem per leges tuas? Non fuit cura meorum, ruentem excipere me matrimonio; sed cura fuit tantum, ut discerem sermonem facere quam optimum, & persuadere dictione.

N O T Æ.

S. Ethic.
cap. 4.

- a *Luminosus limes amicitia*) ille nimirum, qui discernit amorem honestum ab impuro, & in quo elucet vera amicitia, quæ diligit amicum *ab animo usque ad animum*, id est, propter bona animi, maxime virtutem. Vnde Aristoteles solum inter illos, qui virtute similes sunt, perfectam amicitiam agnoscit. Nam quæ corpus amici, & voluptatem ex eo quærit, luminosum litem transilit & in tenebras impuri amoris incidit, qui rationem obfuscat, & animum inquinat.
- b *Obsurdueram stridore catena*) ita malo legere, quam ut alii, *obsordueram*, ut sensus sit: animum tumultuantis concupiscentiæ velut catenæ, qua mortalia membra ligantur in lege peccati, stridore, obsurduisse ad divinas inspirationes. Neque enim video, quid sit obsordescere per stridorem, qui obtundere solet aures, non maculare.
- c *Potens imponere lenem manum*) significat Dei suavem providentiam, quæ conjugalis vitæ tribulationes, si ve spinas in paradyso non futuras, licita voluptate temperavit.
- d *Sonitum nubium tuarum*) intelligit Apostolos, qui velut nubes imbrem, ita illi verbum Dei scriptis complectuntur, & in humanos animos depluunt, intonantes etiam judicia Dei, ejusque iram peccatoribus minantes.
- e *Abscissus propter regnum calorum*) id est, factus Eunuchus spiritualis, per propositum castitatis servandæ, convenienter Evangelio Matth. 19. vers. 12.

V S V S.

1. Cautelam monstrat, qua se adolescentes custodiant, & ab aliis custodiantur, ne excedant limitem luminosum amoris & amicitiae; id fiet

I. Si virtutem solum diligant in iis quos amant. II. Si omnem interiorem amicitiam cum diverso sexu fugiant, nihil etenim Studioso cum femina. Vir & femina congruunt conjugio, non puer & femina. III. Si ab omni delectatione sensuum, quæ ex alterius corpore, maxime per tactum, etsi non impudicum percipitur abstineant. IV. Si nihil clam amoris permittant, quod arbitris aliis facere aut dicere non audent. Secretum enim amantium suspicionem inicit tenebrarum Veneris. V. Si, ubi ad amandum se incitari sentiunt ardore & commotione corporis, certo credant id oriri ex concupiscentiacarnis, ideoque mox se cohibeant. VI. Si affectus immoderati æstum Patri spirituali, seu Confessario aperiant, ejusque judicium ac consilium sequantur. His cautelis poterunt discernere serenitatem dilectionis, à caligine libidinis; & manere intra limitem luminosum amicitiae.

2. Magnopere attendendum est anno XVI. ætatis, quo post inchoatam pubertatem magis incalescit corpus. Aristoteles ab iis, qui hac ætate se continent, servari temperantiam solere, per ætates posteriores autumat. Vbi id adverte flammam concupiscentiae, pro varietate temperamentis, & educationis, aliquando serius, aliquando citius exardescere; & quamvis communiter circa hos annos sævire incipiat, ad vigesimum tamen annum & ultra, corruptionis juvenilis pericula extendi.

lib. 7. de
hist. au-
mal. c. 1.

C A P.

C A P. III.

Se domi à Scholis feriatum, paterna vanitate & indulgentia, pravâque Societate, matre frustra dehortante, penitus corruptum fuisse.

1. **E**T anno quidem illo intermissa erant studia mea, dum mihi reducto à Madauris (in qua vicina urbe, jam cœperam literaturæ, atque oratoriæ percipiendæ gratia, peregrinari) longinquioris apud Carthaginem peregrinationis sumptus præparabantur, animositate magis quam opibus patris, municipis Thagastensis admodum tenuis. Cui narro hæc? Neque enim tibi Deus meus, sed apud te narro hæc generi meo, generi humano: quantulacunque ex particula incidere potest in istas meas literas. Et ut quid hoc? ut videlicet ego, & quisquis hæc legit, cogitemus de quam profundo clamandum sit ad te. Et quid propius auribus tuis, si cor confitens & vita ex fide est? Quis enim hominum non extollebat laudibus tunc patrem meum, quod ultra vires rei familiaris suæ impenderet filio, quicquid etiam longe peregrinanti studiorum causa opus esset? Multorum enim civium longe opulentiorum nullum tale negotium pro liberis erat; cum interea non satageret idem pater, qualis crescerem tibi, aut quam castus essem: dummodo essem disertus, vel disertus potius à cultura tua Deus, qui es unus, verus & bonus Dominus agri tui, cordis mei.

2. Sed

2. Sed ubi sexto illo decimo anno, interposito ocio ex necessitate domestica, feriatu ab omni schola, cum parentibus esse coepi, excesserunt caput meum vepres libidinum: & nulla erat eradicans manus. Quinimo, ubi me ille pater in balneis vidit pubescentem, & inquieta indutum adolescentia, quasi jam ex hoc in nepotes gestiret, gaudens matri indicavit, a gaudens vinolentia (in qua te iste mundus oblitus est creatorem suum, & creaturam tuam pro te amavit) de vino invisibili perversæ atque inclinatæ in ima voluntatis suæ. Sed matris in pectore, jam inchoaveras templum tuum, & exordium sanctæ habitationis tuæ; nam ille adhuc catechumenus, & hoc recens erat. Itaque illa exilivit pia trepidatione ac tremore: & quamvis mihi nondum fidei, timuit tamen vias distortas, in quibus ambulat, qui ponunt ad te tergum & non faciem.

3. Hei mihi, & audeo dicere tacuisse te Deus meus, cum irem abs te longius? Itane, tu tacebas tunc mihi? Et cujus erant, nisi tua, verba illa per matrem meam, fidellem tuam: quæ cantasti in aures meas? Nec inde quicquam descendit in cor meum, ut facerem illud. Volebat enim illa, & secreto memini, ut monuerit cum sollicitudine ingenti, ne fornicarer; maximeque ne adulterarem cujusquam uxorem. Qui mihi monitus muliebres videbantur, quibus obtemperare erubescerem. Illi autem tui erant, & nesciebam: & te tacere putabam, atque illam loqui, per quam mihi tu non tacebas: & in illa contemnebaris à me, à me filio

C

ejus,

ejus, filio ancillæ tuæ, seruo tuo. Sed nesciebam; & præceps ibam, tanta cæcitate, ut inter coætaneos puderet me minoris decoris, quam audiebam eos jactantes flagitia sua: & tanto gloriantes magis, quanto magis turpes essent; & libebat facere non solum libidine facti, verum etiam laudis.

4. Quid dignum est vituperatione nisi vitium? Ego ne vituperarer, vitiosior fiebam: & ubi non supererat, quo admisso æquarer perditis, fingebam me fecisse, quod non feceram: ne viderer abjectior, quod eram innocentior, & ne vilior haberer, quod eram castior. Ecce, cum quibus comitibus iter agebam platearum Babylonæ, & volutabar in cœno ejus, tanquam in cinamomis & unguentis preciosis! Et in umbilico ejus, quò tenacius hærerem, calcabat me inimicus invisibilis; & seducebat me, quia ego seductilis eram. Non enim & illa (quam *de medio Babylonis* fugerat, sed ibat in caeteris ejus tardior) mater carnis meæ, sicut monuit me, pudicitiam ita curavit: quod de me à viro suo audierat, jamque pestilentiosum, & in posterum periculosum sentiebat, coërcere termino conjugalis affectus, si refecari ad vivum non poterat. Non curavit hoc, quia metus erat, ne impediretur spes mea compede uxoria, non spes illa, quam in te futuri seculi habebat mater; sed spes literarum, quas ut nossem, nimis volebat parens uterque. Ille, quia de te prope nihil cogitabat, de me autem inania; illa autem, quia non solum nullo detrimento, sed etiam nonnullo adjumento ad te adipiscendum, profutura æstimabat usitata illa studia

studia doctrinæ. Ita enim conjicio, recolens, ut possim mores parentum meorum. Relaxabantur etiam mihi ad ludendum habentæ, ultra temperamentum severitatis, in dissolutionem affectionum variarum: & in omnibus erat caligo intercludens mihi, Deus meus, serenitatem veritatis tuæ; & *prodibat tanquam ex adipe, iniquitas mea.*

Psal. 72. 6c

N O T Æ.

- a *Gaudens vinolentia, &c.*) significat per metaphoram inordinatum creaturarum amorem, quo peccatores ebrii sunt. Perversæ enim atque inclinatæ in ima, voluntatis delectatio, qua contra Dei leges rebus creatis inhæret, est vinum invisibile, cogitationes salutares opprimens.
- b *Iter agebam platearum Babylonie*) id est, ibam vias seculi ducentes ad interitum. Babylon enim significat confusionem, quia ibi *confusum est labium* Gen. 11. 9 *universa terra,* & secundum S. August. denotat *Societatem omnium impiorum, ab Oriente usque ad* In Psal. 26 *Occidentem,* sive mundum, qui recte hoc nomen sortitur, ob tantam errorum, peccatorum, miseriarum confusionem. S. August. in umbilico, sive medio ejus erat: mater vero, etsi jam de medio fugerat, adhuc tamen intra pomoeria vanitatis hærebat, inordinate desiderans filium in literis profectum.
- c *Et prodibat, tanquam ex adipe iniquitas mea*) intelligit per adipem S. David divitias, saturitatem, otium; hæc enim causa sunt, & occasio multarum iniquitatum, ut de Sodoma testatur Ezech. cap. 16. v. 49. & de seipso hinc S. Augustinus, qui ex saturitate & licentia domestica, ruit in varias iniquitates.

V S V S.

- X. Parentem Augustini multi imitantur, qui non laborant, quam filii sint casti, innocentes, Deo cari, sed hoc solum, ut fiant, non dico deserti, sed vani. Nec tam dolent filios corrumpi, quam si advertant eos virtutem impense studere. Unde cum metuunt, ne curam à terrenis ad cælestia

transferant, vitæ scelerumque licentiam illis permittunt, imo & obtrudunt: maluntque etiam Christiani, filios mundi & carnis servos quam Christi.

2. Discant Adolescentes in parentum, superiorumque suorum monitis Deum agnoscere; monitis enim ad virtutem & emendationem divini sunt, non humani. Qui illos contemnunt, ut S. Augustinus admonitiones matris suæ, cum illo in vitiorum gurgitem prolabantur. Utinam vero cum illo resurgant!
3. Ecce gradus, quibus in libidinis & impietatis barathrum descendit Augustinus. I. Inordinatus amor ludendi lib. 1. cap. 10. II. Mendacia & fraudes, etsi pueriles. ibid. cap. 19. III. Lectio poetarum obscænorum. ibid. cap. 16. IV. Exempla hominum vanorum. ibid. cap. 18. V. Carnalis amicitia. lib. 2. cap. 2. VI. In patria otium ab omni Schola. hic. c. 3. VII. Parentis vanitas solum desiderantis ipsius eloquentiam, negligentis conscientiam. ibid. VIII. Contemptus monitorum maternorum. ibid. IX. Societas prava. ibid. X. Licentia ludendi & omnium affectionum. ibid. Caveat adolescens tum semper, tum maxime, dum domi est in Vacationibus, à solitis studiorum & virtutum exercitiis feriat, ne per hos gradus, velut scalas Gemonias sane gemitu dignas, in exitium devolvatur.
4. Agat Deo gratias, qui hos gradus exitii sui mature prævidit, vel cui Deus dedit parentes non minus æternæ, quam mortalis vitæ autores, aut alium salutis curatorem & custodem.

C A P. IV.

Furtum pomorum nullo bono suo, sola peccandi libidine, una cum sociis se patris visse.

1. **F**urtum certe punit lex tua Domine, & lex scripta in cordibus hominum, quam

quam ne ipsa quidem delet iniquitas. Quis enim fur, æquo animo furem patitur? nec copiosus, adactum inopia. Et ego furtum facere volui, & feci, nulla compulsus egestate, nec penuria; sed fastidio iustitiæ, & sagina iniquitatis. Nam id furatus sum, quod mihi abundabat, & multo melius. ^a Nec ea re volebam frui, quam furto appetebam: sed ipso furto, & peccato. Arbor erat pirus in vicinia vineæ nostræ pomis onusta, nec forma, nec sapore illecebrosus. Ad hanc excutiendam atque exportandam, nequissimi adolescentuli perreximus nocte întempesta (quousque ludum de pestilentia more, in areis produxeramus) & abstulimus inde onera ingentia, non ad nostras epulas, sed vel projicienda porcis; etiam si aliquid inde comedimus: dum tamen fieret à nobis, quod eo liberet, quo non liceret.

2. Ecce cor meum Deus meus, ecce cor meum, quod miseratus es in imo abyssi. Dicat tibi nunc ecce cor meum, quid ibi quærebat, ut essem gratis malus, & *b* malitiæ meæ causa nulla esset, nisi malitia. Fada erat, & amavi eam, amavi perire, amavi defectum meum; non illud, ad quod deficiebam, sed defectum ipsum meum amavi. Turpis anima, & dissiliens à *c* firmamento tuo in exterminium; non de decore aliquid, sed dedecus appetens.

N O T Æ.

^a Nec ea re frui volebam, quam appetebam, sed ipso furto & peccato) Non amavit S. Augustinus furtum, ut malum est. Boni enim causa, ait S. Dionysius, cap. 4. de sunt omnia, & qua bona sunt, & qua mala: quippe div. uom. cum hæc quoque boni desiderio agamus. Nemo enim proposito sibi malo, facit, quod facit. Cujus ratio est,

1.2. q. 8. a
1. c. & q.
27. a. 1. c.

teste S. Thom. quia appetitus & amor est *inclinatio appetentis in aliquid*, nihil autem inclinatur nisi in aliquid sibi conveniens, sive connaturale & proportionatum, adeoque bonum, nam quod deficit à convenientia, connaturalitate & debita proportione, omnium iudicio malum est. Quia vero appetitus sensitivi & voluntatis inclinatio sequitur bonum, ut in apprehensione existit: hinc possumus aliquid appetere, quod non est vere bonum, sed solum apparenter, secundum nostram apprehensionem, unde Aristoteles dixit: quod *finis est bonum, vel apparens bonum*. Tale bonum erat in apprehensione Augustini, libertas faciendi impune, quod non licebat, ex ipso peccantium consortio magis dulcescens.

a. Phisic.

b *Malitia mea causa nulla esset, nisi malitia*) Nulla ratio boni delectabilis, vel utilis Augustinum movit ad furtum, sed sola libido utendi illicita libertate. Hanc pravam voluntatem appellat S. D. malitiam, quia est causa malæ electionis, qua scienter eligitur peccatum, non ob commodum aut delectationem, quæ ex re, verbi gratia pome percipitur, sed ex ipsa transgressione legis, quatenus apprehenditur, ut actus sive exercitium falsæ libertatis. Hoc sensu dicit S. D. *se amasse perire, & non illud ad quod deficiebat, nempe poma, sed defectum ipsum, sive furtum: non sub ratione mali, sed boni apparentis, & sub tenebrosa omnipotentia similitudine ut ait cap. seq.*

Valent.
1. 2. d. 6.
q. 8. p. 1.

c *Disiliens à firmamento tuo*) id est lege divina, quæ firmat hominem in Deo, cui *adherere bonum est, qui vero malignantur exterminabuntur.*

Pfal. 72.
28.
Pfal. 36. 9.

C A P. V.

Peccata communiter non committi, nisi ex appetitu inordinato adipiscendi bona infima, vel metu ea amittendi.

1. **E** Tenim species est pulchris corporibus, & auro, & argento, & omnibus; & in

& in contactu carnis, congruentia valet plurimum, cæterisque sensibus est sua cuique accommodata modificatio corporum. Habet etiam honor temporalis, & imperitandi atque superandi potentia suum decus: unde etiam vindictæ aviditas oritur. Et tamen in cuncta hæc adipiscenda, non est egrediendum abs te Domine, neque deviandum à lege tua. Et vita, qua hic vivimus, habet illecebram suam, propter quendam modum decoris sui, & convenientiam cum his omnibus infimis pulchris. Amicitia quoque hominum caro nodo dulcis est, propter unitatem de multis animis.

2. Propter universa hæc atque huiusmodi, peccatum admittitur: dum immoderata in ista inclinatione, cum extrema bona sint, meliora & summa deseruntur, tu Domine Deus noster, & veritas tua, & lex tua. Habent enim & hæc ima delectationes, sed non sicut Deus meus, qui fecit omnia, quia in ipso delectatur justus, & ipse est delitiæ rectorum corde. Cum itaque de facinore quæritur, qua causa factum sit, credi non solet, nisi cum appetitus adipiscendi alicujus illorum bonorum, quæ infima diximus, esse potuisse apparuerit, aut metus amittendi. Pulchra sunt enim & decora: quanquam præ bonis superioribus & opibus beatificis, abjecta & jacentia.

3. Homicidium fecit. Cur fecit? Admavit ejus conjugem, aut prædium; aut voluit deprædari, unde viveret; aut timuit ab illo tale aliquid amittere; aut læsus ulcisci se exarsit. Num homicidium sine causa faceret, ipso homicidio delectatus? quis cre-

Sallust. de
conjur.
Catil.

diderit? Nam & de quo dictum est vecordi, & nimis crudeli homine, quod *gratuito potius malus atque crudelis erat*, prædicta est tamen causa, *ne per ocium, inquit, torpesceret manus aut animus*. Quare id quoque? cur ita? Ut scilicet illa exercitatione scelerum, capta urbe, honores, imperia, divitias assequeretur: & careret metu legum, & difficultate rerum, propter inopiam rei familiaris, & conscientiam scelerum. Nec ipse igitur Catilina amavit facinora sua, sed utique aliud, cuius causa illa faciebat.

V. S. V. S.

Salutare & intimo cordi insculpendum suggerit principium, *Habent hæc ima delectationes, & pulchra sunt & decora, hinc tentatio, hinc concupiscentia, hinc ruina. Evades, si cogitabis & credes, quod addit S. D. sed non sicut Deus meus, qui fecit omnia, sed præ bonis superioribus & opibus beatificis, abjecta & jacentia. Placeant creature, sed infra creatorem, & non abducent à Creatore.*

C A P. VI.

Peccata fallere umbraticâ boni alicujus specie, quod purum & liquidum est in solo Deo: in furto autem se dilexisse falsam libertatem.

I. **Q**uid ergo miser in te amavi, ô furtum meum, ô facinus illud meum nocturnum, sextidecimi anni ætatis meæ? Non enim pulchrum eras, cum furtum esses; aut vero aliquid es, ut loquar ad te? Pulchra erant poma illa, quæ furati sumus: quoniam,

quoniam creatura tua erant, pulcherrime omnium, creator omnium, Deus bone, Deus summum bonum, & bonum verum meum. Pulchra erant illa poma, sed non ipsa concupivit anima mea miserabilis. Erat enim mihi meliorum copia: illa autem decerpsi, tantum ut furarer. Nam decerpta projecit, & epulatus inde solam iniquitatem, qua latabar fruens. Nam & si quid illorum pomorum intravit in os meum, condimentum ibi facinus erat. Et nunc Domine Deus meus quæro, quid me in furto delectaverit? Et ecce species nulla est; non dico sicut in æquitate atque prudentia, sed neque sicut in mente hominis atque memoria, & sensibus, & vegetante vita. Neque sicut speciosa sunt sidera & decora locis suis, & terra & mare plena foetibus, qui succedunt nascendo decedentibus. Non saltem, ut est quædam defectiva species, & umbratica vitiis fallentibus.

2. Nam & superbia celsitudinem imitatur: cum tu sis unus super omnia Deus excelsus. Et ambitio quid nisi honores quærit & gloriam: cum tu sis præ cunctis honorandus, unus & gloriosus in æternum? Et sævitia potestatum timeri vult: quis autem timendus, nisi unus Deus? Deus: cujus potestati eripi, aut subtrahi quid, quando, aut ubi, aut quò, vel à quo potest? Et blanditiæ lascivientium amari volunt; sed neque blandius est aliquid tua charitate: nec amatur quicquam salubrius, quam illa præ cunctis formosa & luminosa veritas tua. Et curiositas affectare videtur studium scientiæ: cum tu omnia summe noveris. Ignorantia quoque

quoque ipsa atque stultitia, simplicitatis & innocentia nomine tegitur: quia te simplicius quicquam non reperitur; quid autem te innocentius, quandoquidem opera tua malis inimica sunt? Et ignavia, quasi quietem appetit: quæ vero quies certa præter Dominum? Luxuria satietatem atq; abundantiam se cupit vocari: tu tamen es plenitudo, & indeficiens copia incorruptibilis suavitatis. Effusio, liberalitatis obtendit umbram: sed bonorum omnium largitor affluentissimus tu es. Avaritia, multa possidere vult, & tu possides omnia. Invidia de excellentia litigat: quid te excellentius? Ira, vindictam quærit: te justius quis vindicat? Timor, insolita & repentina exhorrescit, rebus quæ amantur adversantia, dum præcavet securitati: tibi enim quid insolitum, quid repentinum? aut quis à te separat, quod diligis? aut ubi, nisi apud te, firma securitas? Tristitia, rebus amissis contabescit, quibus se oblectabat cupiditas, quia ita sibi nollet, sicut tibi auferri nihil potest.

3. Ita fornicatur anima, cum avertitur abs te, & quærit extra te ea, quæ pura & liquida non invenit, nisi cum redit ad te. *b* Perverse te imitantur omnes, qui longe se à te faciunt, & extollunt se adversum te. Sed etiam sic te imitando, *c* indicant creatorem te esse omnis naturæ: & ideo non esse, quò à te omnino recedatur. Quid ergo in illo furto ego dilexi, & in quo Dominum meum vel vitiose atque perverse imitatus sum? An libuit facere contra legem, saltem *d* fallacia, quia potentatu non poteram: ut mancam libertatem captivus imitarer, faci-
ciendo

ciendo impune quod non liceret, tenebrosa omnipotentia similitudine ?

NOTÆ.

- a *Epulatus inde solam iniquitatem*) id est, delectatus non pomorum esu, sed legis transgressione. Aliqui legunt : *sola iniquitate*, aliqui *epulatus* jungunt cum *projeçi*, minus commode, ut sentio.
- b *Perverse te imitantur*) quærendo gloriam, vindictam, potestatem judicandi, soli Deo debitam, juxta illud ; *Gloriam meam alteri non dabo. Mihi vindicta, ego retribuam. Nolite judicare*, cum Deus sit imitandus in iis solum, quæ nobis conveniunt, & eo modo, quo conveniunt.
- c *Indicant Creatorem te esse*) quia actus peccati est entitas quadam vitalis valde mirabilis, participans adeoque repræsentans perfectiones divinas, & secundum esse physicum, pendens à generali concursu divino ; etsi secundum esse morale, ut ab homine libere & contra legem fit, à Deo non fit volitus, sed solum permissus.
- d *Fallaciâ, quia potentatu non poteram*) ex fallaci libertate, non vera potestate aut potentia peccat malitia ; leges enim transgredi illicitum est : & posse peccare infirmæ mutabilitatis est, non potentia. *Recte quippe Deus omnipotens dicitur, qui tamen mori, & falli, & mentiri non potest, &c. Quod si ei accideret, nequaquam esset omnipotens. Unde quædam non potest, quia omnipotens est*, ait alibi S. D.

Isai. 42. 3.

Rom. 12.

19.

Matt. 7. 1.

Leff. 1. 14.

de perfec.

div. c. 3.

n. 59.

lib. 5. de

civ. c. 10.

& lib. 22.

c. 25.

V S V S.

- I. Continet hoc caput materiam utilissimæ meditationis ad inflammandum amorem Dei adversus omnium vitiorum incentiva. Demonstrat enim S. D. omnia bona, quorum specie ad peccandum allicimur, in Deo meliora reperiri. Sic ergo concupiscentias malas elide : *Bonum est, quod quero ; sed hoc ipsum in Deo meo est, & infinites melius in ipso est. Ille prohibet, ne hoc bono jam, & tali modo utar. Obtemperabo, & differam desiderium meum : donec in celo, & isto, & omnibus aliis bonis fruatur in ipso summo bono. Iuvabit autem pro singulis tentationibus, singula remedia ex hoc capite*

petere, non solum quando irruunt, sed sæpe ea præmeditari.

2. Detestanda sunt peccata ex malitia, utpote reliquis longe graviora; fiunt enim nulla perturbatione impellente, absque omni violentia, liberrime, & ex certa scientia, sola libidine transgrediendi legem. Quare & à Deo gravius puniuntur, juxta illud: *Servus, qui cognovit voluntatem Domini sui, & non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis.* Qui vero talia peccata frequentant, plerumque evadunt obstinati in malo, & incorrigibiles.

Luc. 12.
27.

C A P. VII.

Laudat Deum de venia peccatorum, qua fecit, & de iis, qua non fecit, aliosque ad idem hortatur.

1. **E**Cce ille servus fugiens dominum suum, & consecutus umbram! O putredo, ô monstrum vitæ, & mortis profunditas! Potuit ne libere, quod non licebat: non ob aliud, nisi quia non licebat? Quid retribuam Domino, quod recolit hæc memoria mea: & anima mea, non metuit inde? Diligam te Domine, & gratias agam, & confitear nomini tuo: quoniam tanta dimisisti mihi mala, & nefaria opera mea. Gratia tuæ deputo & misericordia tuæ, quod peccata mea tanquam glaciem solvisti. Gratia tuæ deputo, & quæcunque non feci mala. Quid enim non facere potui, qui etiam gratuitum facinus amavi? Et omnia mihi dimissa esse fateor: & quæ mea sponte feci mala, & quæ te duce non feci.

2. Quis est hominum, qui suam cogitans infirmitatem, audet viribus suis tribuere ca-
stita-

ritatem atque innocentiam suam : ut minus amet te, quasi minus ei necessaria fuerit misericordia tua, qua donas peccata conversis ad te ? Qui enim vocatus à te, secutus est vocem tuam : & vitavit ea, quæ me de meipso recordantem & fatentem legit: non me derideat ab eo medico agrum sanari, à quo sibi præstitum est, ut non agrotaret, vel potius ut minus agrotaret. Et ideo te tantundem, imo amplius diligat : quia per quem me videt tantis peccatorum meorum languoribus exui, per eum se videt tantis peccatorum languoribus non implicari.

V S V S.

1. Docet S. Augustinus eos qui per pœnitentiam à gravibus peccatis resipuerunt, Deo gratias agere: quod ista dimiserit, & in plura incidere non permiserit. Hæc gratiarum actio Deo utique gratissima est, & quotidie frequentanda.

2. Docet idem eos, qui divina gratia innocentiam conservarunt, non enim hoc ipsorum meritum, sed Dei beneficium est. Quod plurimi amittunt, quia nunquam pro illo gratias agunt, nec pro retinendo orant. Inter alia præsidia conservandæ innocentiae & castitatis, firmissima esse credat adolescens hæc duo. I. Gratiarum actionem pro gratia præterita. II. Orationem pro perseverantia, quam etsi homo mereri non possit, potest tamen precibus impetrare, ut docet S. D. qui pro ea impetranda Orationem dominicam aptissimam esse ostendit, ex doctrina S. Cypriani. Vnde salutis suæ amans merito quotidie Pater noster eum ob finem recitabit, cum salutatione Angelica, in cuius fine perseverantiam quoque petimus : nam *hora mortis nostræ*, continet punctum perseverantiæ, *qua in Christo perseveratur usque in finem*, ut ait S. D.

lib. de bono persever. cap. 2. & seqq.

Ibid. c. 12.

CAP. VIII.

In furto amasse se quoque eam voluptatem, quam faciebat consortium simul peccantium.

I. **Q**uem fructum habui miser aliquando in iis, quæ nunc recolens erubesco, maxime in illo furto, in quo ipsum furtum amavi, nihil aliud: cum & ipsum esset nihil, & eo ipso ego miserior? Et tamen solus id non fecissem, sic recordor animum tunc meum, solus omni modo id non fecissem. Ergo ibi amavi etiam consortium eorum, cum quibus id feci. Non ergo nihil aliud quam furtum, amavi: imo vero nihil aliud, *a* quia & illud nihil est.

2. Quid est revera? quis est, qui doceat me, nisi qui illuminar cor meum, & discernit umbras ejus? quid est, quod mihi venit in mentem querere, & discutere, & considerare? Quia si tunc amarem poma illa, quæ furatus sum, & eis frui cuperem: possem etiam solus, si satis esset, committere illam iniquitatem, qua pervenirem ad voluptatem meam: nec *b* confricatione consciorum animorum, accenderem pruritus cupiditatis meæ. Sed quoniam in illis pomis voluptas mihi non erat, ea erat in ipso facinore, quam faciebat consortium simul peccantium.

NOTÆ.

a Quia & illud nihil est) non enim est verum bonum consortium pravorum, sed apparens: habens privationem veri boni, etsi non ametur nisi sub specie veri boni.

b Confricatione

b *Confricatione consciorum animorum*) ut caro scabie laborans confricatione delectatur: ita socii improbi, familiaritatis & mutuæ conspirationis dulcedine, instigantur ad ea, quæ soli non facerent.

CAP. IX.

Se prava societatis titillatione impulsus, fecisse furtum, quod non fecisset solus.

1. **Q**uid erat ille affectus animi? certe enim plane turpis erat nimis: & vix mihi erat, qui habebam illum. Sed tamen quid erat? *Delicta quis intelligit?* Ritus erat Ps. 18, 13. quasi titillato corde, quod fallebamus eos, qui hæc à nobis fieri non putabant, & vehementer nolebant. Cur ergo eo me delectabat, quo id non faciebam solus? An quia etiam a nemo facile solus ridet? nemo quidem facile. Sed tamen etiam solos, & singulos homines, cum alius nemo præsens est, vincit ritus aliquando: si aliquid nimis ridiculum, vel sensibus occurrerit, vel animo.

2. At ego illud solus non facerem, non facerem omnino solus. Ecce est coram te Deus meus, viva recordatio animæ meæ. Solus non facerem furtum illud, in quo me non libebat id, quod furabar, sed quia furabar: quod me solum facere prorsus non liberet, nec facerem. O nimis inimica amicitia, seductio mentis investigabilis! ex ludio & joco nocendi aviditas, & alieni damni appetitus, nulla lucri mei, nulla ulciscendæ libidine; sed cum dicitur: eamus, faciamus, & pudet non esse impudentem.

NOTÆ.

a *Nemo facile solus ridet, &c.*) ritus enim ex admiratione

Fract. de
Symp. c.
20. Vales.
l. 5. contr.
c. 9. 1. 2.
q. 32. a. 5.

tione nascitur, ut docent Philosophi; admiratio autem est desiderium sciendi aliquid novum aut insolitum, cujus causam, vel conditionem, vel circumstantiam ignoramus. ut sentit S. Thomas. Nova vero & insolita frequentius coram aliis, & ab aliis fiunt, aut narrantur, aut cogitantur, quam cum soli sumus. Vnde sæpius ac facilius coram aliis, præsertim familiaribus, ridemus, quam soli.

V S V S C A P. IX. & VIII.

Concipiendum hinc est odium malorum sociorum, sæpiusque illud in examine conscientie repetendum. *At ego illud peccatum (detractionis, ebrietatis, luxurie, &c.) solus non facerem, non facerem omnino solus. Vel ergo vivam solus, vel eos quæram socios, cum quibus non plus mali, sed plus boni agam, quam solus.*

C A P. X.

Detestans pravi affectus feditatem, cupit in Deo quiescere.

I. **Q** Vis aperit tortuosissimam istam & implicatissimam nodositatem? Fœda est, nolo in eam intendere, nolo eam videre. Te volo justitia & innocentia, pulchra & decora honestis luminibus, & insatiabili fatietate. *Quies est apud te valde, & vita imperturbabilis. Qui intrat in te, intrat in gaudium domini sui, & non timebit, & habebit se optime in optimo. Defluxi abs te ego, & erravi Deus meus, nimis devius à stabilitate tua in adolescentia: & factus sum mihi regio egestatis.*

Matth. 15.
27.

V S V S.

Vtilis est hæc aspiratio ad animum accendendum, ut postquam in peccatis quietem nullam invenit, eam in Deo solo quærat.

LIBER